

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

Володимир Солов'ян

2026

Резюме

Упродовж останніх років військова підтримка України поступово трансформувалася від термінових поставок пакетів озброєння до системної моделі, що поєднує багаторічне фінансування, спільні закупівлі та розширення оборонного виробництва.

З січня 2022 року до 30 квітня 2026 року обсяг військової допомоги (виділеної або анонсованої) становить приблизно 173 млрд євро (Європа – 102,2 млрд євро, США – 64,6 млрд євро, решта світу – 6,2 млрд євро). Саміт НАТО в Анкарі у липні 2026 року зміцнив цю тенденцію: союзники зобов'язалися забезпечити для потреб оборони України 70 млрд євро у 2026 році і підтримувати щонайменше еквівалентний рівень наступного року.

У межах цих зобов'язань держави-донори самі визначають процедуру їхнього виконання. Саме тому важливо оцінювати не лише загальні обсяги допомоги, а й те, наскільки ефективно взаємодіють «коаліції спроможностей», регіональні формати та інструменти НАТО – CAP, NSATU, JATEC, а також механізм PURL. Особливої ваги ця проблематика набуває на тлі скорочення ролі США, перенесення більшої частини фінансового навантаження на європейських союзників, дефіциту окремих критичних систем та необхідності одночасно підтримувати Україну і переозброювати власні армії. Вкрай важливим для України показником ефективності всієї системи є також розвиток протиповітряної оборони.

Окремої уваги потребують системні ризики архітектури допомоги Силам оборони України, яку вибудовують міжнародні партнери. Тому в межах цієї статті автор зосереджується на питаннях довгострокової ефективності чинних механізмів військової підтримки України, а також на наявних і потенційних ризиках для їх подальшої реалізації.

Поточна роль «коаліцій спроможностей»

Після початку повномасштабної війни система військової підтримки України формувалася переважно як сукупність національних пакетів допомоги та багатосторонніх ініціатив, центральним майданчиком координації яких стала Контактна група з питань оборони України (формат «Рамштайн»). У межах цього формату виникли коаліції спроможностей, кожна з яких очолюється окремими державами та відповідає за розвиток конкретного компонента Сил оборони.

Станом на сьогодні створено дев'ять коаліцій спроможностей. Оглянемо основні напрями їхньої діяльності та поточні виклики.

Авіаційна коаліція. Авіаційна коаліція була започаткована в травні 2023 року під керівництвом США, Данії та Нідерландів. Її первинним завданням стала підготовка українських пілотів, передання F-16, створення навчальної та ремонтної інфраструктури. Згодом напрям розширився на літаки Mirage 2000, системи авіаційного спостереження, авіаційні боеприпаси. Таким чином, коаліція забезпечила стратегічний перехід України від радянської до західної бойової авіації.

Утім авіаційна коаліція не забезпечила Україні достатньої чисельної переваги в повітрі, адже викликом залишається і масштаб авіаційного угруповання. До прикладу, ще в червні 2024 року Center for Strategic and International Studies (CSIS) оцінював потребу Повітряних сил України у 12 винищувальних ескадрильях (216 одиниць F-16), а також резерв для компенсації бойових втрат. Станом на літо 2026 року партнери передали 49 F-16, а всі наявні зобов'язання щодо F-16 стосувалися щонайменше 79 літаків. Франція також передала шість Mirage 2000-5 і оголосила про підготовку додаткових поставок. Наступний етап передбачає додаткове оновлення парку: Швеція планує передати безоплатно 16 Gripen C/D на початку 2027 року та поставити 16 нових Gripen E. Також Україна і Франція домовилися про першу партію з 16 Rafale у межах довгострокової перспективи придбання до 100 літаків. Утім поява перших Rafale в Україні очікується орієнтовно в 2028–2029 роках¹.

Отже, станом на сьогодні головним викликом для авіаційної коаліції є перехід від постачання окремих платформ до створення повноцінної бойової авіаційної екосистеми. Окремим пріоритетом має стати розгортання літаків дальнього радіолокаційного виявлення й управління, зокрема переданих Швецією ASC 890, які здатні суттєво розширити радіолокаційне поле, підвищити ситуаційну обізнаність та ефективність застосування винищувачів.

Коаліція інтегрованої протиповітряної та протиракетної оборони. Формально коаліція була створена в лютому 2024 року за участю 15 держав під керівництвом Німеччини та Франції. Вона координує постачання систем ППО/ПРО Patriot, SAMP/T, NASAMS, IRIS-T, HAWK, Crotale та проекти адаптації західних ракет до радянських пускових установок². Серед її ключових досягнень – суттєве розширення багаторівневої архітектури української ППО, збільшення кількості західних комплексів середньої та великої дальності, а також покращення їхньої взаємодії в межах єдиної системи повітряної оборони.

Сьогодні ключовим викликом залишається недостатня кількість систем, здатних перехоплювати балістичні ракети, насамперед Patriot і SAMP/T, а також дефіцит і відносно

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

низькі темпи виробництва ракет-перехоплювачів на тлі нарощування Росією масштабів комбінованих ударів.

Артилерійська коаліція. Коаліцію під керівництвом Франції та США започатковано в січні 2024 року. Вона систематизувала підтримку значного парку артилерійських систем, включно з Caesar, PzH 2000, Krab, Archer, M109, Zuzana, Dita, M777 та HIMARS, а також координувала боєприпаси, контрбатареїні радары, ремонт і перехід на калібр 155 мм³.

Водночас одним із ключових викликів залишається різноманітність переданих систем, кожна з яких потребує окремих запасних частин, процедур ремонту та підготовки персоналу, що суттєво ускладнює логістику і технічне обслуговування.

Коаліція бронетехніки та маневреності. Коаліція почала роботу в березні 2024 року за ініціативою Польщі; співголовами стали також Німеччина та Італія. Її робота охоплює постачання та експлуатацію танків, бойових машин піхоти, бронетранспортерів та інженерної техніки, а також ремонт, підготовку екіпажів і технічного персоналу, створення запасів комплектуючих та розвиток маневрових підрозділів відповідно до західних стандартів⁴.

Водночас одним із головних викликів залишається надмірна різноманітність парку бронетехніки: одночасна експлуатація великої кількості платформ різного походження суттєво ускладнює логістику, потребує окремих ланцюгів постачання запасних частин, спеціалізованого обладнання та ремонтних центрів. Додатковою проблемою стало різке зростання вразливості бронетехніки на сучасному полі бою. Це поступово зміщує акцент коаліції від простого нарощування кількості поставок бронетехніки до формування комплексної системи її бойового застосування та підтримки.

Морська коаліція. Велика Британія та Норвегія започаткували Морську коаліцію у грудні 2023 року для довгострокового розвитку Військово-морських сил України та забезпечення безпеки в Чорному морі⁵. Серед практичних результатів – передання Україні протимінних кораблів, патрульних і спеціалізованих катерів, морських безпілотних систем та обладнання для розвідки, а також створення в Румунії навчального центру для української морської піхоти.

У середньостроковій перспективі стратегічним завданням морської коаліції є адаптація майбутньої структури ВМС до досвіду війни, який засвідчив високу вразливість надводних кораблів до безпілотних систем та водночас ефективність морських дронів.

Коаліція дронів. Коаліцію формально створили 14 лютого 2024 року за ініціативою Латвії та України; співголовою стала Велика Британія. Країни-учасниці спрямували або запланували близько 4,5 млрд євро на підтримку українських спроможностей у сфері безпілотних систем у 2024–2025 роках. Станом на літо 2026 року Коаліція дронів передала Україні понад 215 тис. БПЛА, з них понад 45 тис. FPV-дронів, понад 150 тис. дронів-перехоплювачів та понад 20 тис. далекобійних ударних дронів⁶.

Ця коаліція є однією з найдинамічніших, оскільки цикл розвитку безпілотних систем значно коротший, ніж у традиційних видів озброєння. Її ефективність залежить від масштабування серійного виробництва та оперативної модифікації безпілотних платформ відповідно до досвіду бойового застосування і змін у російських засобах РЕБ та протидронової боротьби. Окремим стратегічним завданням залишається зниження залежності від китайських та інших зовнішніх компонентів, насамперед двигунів, оптики, електроніки, засобів зв'язку й навігації.

ІТ-коаліція. ІТ-коаліція була створена у вересні 2023 року під керівництвом Естонії та Люксембургу для розвитку цифрової інфраструктури та систем управління Сил оборони

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

України. Її робота охоплює захищений зв'язок і мережеву інфраструктуру, центри обробки даних, кібербезпеку, програмне забезпечення та ліцензії, а також підтримку бойових і управлінських інформаційних систем. Коаліція сприяє розвитку екосистеми DELTA та цифровізації військового управління⁷.

Ключовим викликом залишається необхідність одночасно швидко масштабувати цифрові рішення та забезпечувати їхню стійкість до кібератак, засобів РЕБ і фізичного знищення інфраструктури. Подальший розвиток потребує глибшої інтеграції різних систем розвідки, управління та ураження в єдиний цифровий контур, захищеного обміну даними між рівнями командування та сумісності із системами НАТО.

Коаліція розмінування. Коаліцію під керівництвом Литви та Ісландії було створено у лютому 2024 року. Її робота охоплює бойове та гуманітарне розмінування, підготовку саперних підрозділів, постачання броньованої й інженерної техніки, роботизованих систем тощо. Коаліція об'єднала понад 20 держав і перейшла від окремих поставок до централізованих закупівель через спеціальний фонд⁸.

Коаліція має одну з найбільш деталізованих довгострокових програм серед коаліцій спроможностей: затверджена дорожня карта на 2024–2034 роки передбачає створення сучасних, сумісних із НАТО та спроможних до автономної роботи українських підрозділів бойового й гуманітарного розмінування. Ключовим викликом залишається масштаб мінного забруднення та постійна поява нових мінних полів у зоні бойових дій, що потребує одночасного нарощування кількості саперних підрозділів, механізованих і дистанційних засобів розмінування та їхнього захисту від дронів і вогневого ураження.

Коаліція радіоелектронної боротьби. Коаліцію спроможностей РЕБ було започатковано у квітні 2025 року. Німеччина стала її лідером, а з червня 2025 року співкерівництво перебрала на себе Швеція. Коаліція зосереджена на закупівлі засобів РЕБ, підготовці персоналу та розвитку відповідних доктрин і політик; її завдання охоплюють радіоелектронну розвідку, виявлення і придушення безпілотників, захист зв'язку та навігації, а також посилення стійкості військ до російського радіоелектронного впливу⁹.

Ключовим викликом є необхідність підтримки високого темпу технологічної адаптації засобів РЕБ і безпілотних систем: ефективні рішення можуть втрачати перевагу вже після зміни частот, каналів зв'язку або алгоритмів управління противника. Це вимагає короткого циклу від виявлення нової загрози до випробування, закупівлі та модернізації систем, а також тіснішої інтеграції РЕБ із розвідкою, безпілотними системами та протиповітряною обороною.

Ініціатива з боєприпасів. Започаткована Чехією у 2024 році ініціатива стала одним із ключових механізмів забезпечення України артилерійськими боєприпасами в умовах, коли власне виробництво країн НАТО не відповідало потребам фронту. Прага взяла на себе пошук доступних запасів на світових ринках, перевірку постачальників і координацію закупівель, тоді як фінансування переважно забезпечують держави-партнери. До квітня 2026 року сукупний обсяг перевищив 4 млн одиниць¹⁰.

Після зміни правлячої коаліції за підсумками виборів у Чехії ініціатива збереглася: новий уряд залишив за Чехією роль координатора, але відмовився від подальшого фінансування закупівель із чеського державного бюджету. У 2026 році кількість держав-донорів скоротилася вдвічі – з 18 до 9. Утім це не означає пропорційного падіння всієї допомоги: частина держав перейшла до прямих закупівель. Водночас на привабливість механізму негативно вплинули зміна політичного курсу Чехії після повернення Андрея Бабіша, відмова Праги від власного

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

фінансування, загальний дефіцит ресурсів у донорів та дискусії щодо прозорості закупівель і ролі приватних посередників.

Варто відзначити, що в січні 2025 року лідери восьми коаліцій затвердили дорожні карти розвитку відповідних українських спроможностей до 2027 року¹¹. Документи визначають цільові спроможності, яких Україна має досягти, та мають синхронізувати національні поставки, закупівлі, підготовку персоналу, ремонт, інвестиції у виробництво й поступовий перехід до стандартів НАТО. Станом на 2026 рік фінансування окремих напрямів поступово конкретизується: наприклад, для Коаліції розмінування погоджено окремий довгостроковий план на 2024–2034 роки¹².

PURL: оперативна стійкість на тлі довгострокових обмежень

Механізм PURL було започатковано НАТО і США у липні 2025 року на тлі переходу Вашингтона до моделі, за якої американське озброєння оплачується європейськими союзниками та іншими партнерами.

Відповідно до процедури, Верховний головнокомандувач Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі (SACEUR) регулярно формує пакети обладнання і боєприпасів, яких потребує Україна. Після цього держави-партнери добровільно беруть на себе фінансування конкретного пакета, а НАТО координує його доставку, зокрема через механізм NATO Security Assistance and Training for Ukraine (NSATU).

Таким чином, на відміну від коаліцій спроможностей, орієнтованих на довгостроковий розвиток окремих компонентів Сил оборони, механізм «Перелік пріоритетних потреб України» (Prioritised Ukraine Requirements List – PURL) має закривати поточні потреби України у відбитті російської агресії. Станом на сьогодні PURL перетворився з тимчасового механізму підтримання американських поставок на один із центральних каналів військової допомоги Україні. 22 липня 2026 року посол США при НАТО Метью Вітакер заявив у Києві, що загальний обсяг програми наблизився до 8 млрд доларів (йдеться про обсяг фактично залученого фінансування)¹³. Особливе значення PURL має для протиповітряної та протиракетної оборони: за даними української місії при НАТО, влітку 2026 року через цей механізм Україна отримувала близько 90–92% перехоплювачів для Patriot¹⁴.

Утім у поточному році вичерпання запасів високоточних боєприпасів США додатково продемонструвало ризик конкуренції між потребами України та потребами інших театрів. Тому PURL є ефективною коротко- і середньостроковою моделлю збереження доступу України до критичних американських систем, але у довгостроковій перспективі має доповнюватися масштабуванням європейського ОПК, спільним виробництвом американських систем у Європі та Україні.

Еволюція підходів держав-членів НАТО у межах механізмів CAP, NSATU, JATEC

Упродовж 2024–2026 років Альянс перебрав на себе дедалі більшу частину постійної координації, логістичного забезпечення, підготовки та планування, трансформуючи допомогу Україні в інституціоналізовану систему.

Розглянемо основні елементи архітектури організації допомоги Україні.

Комплексний пакет допомоги Україні (Comprehensive Assistance Package, CAP) був започаткований на Варшавському саміті НАТО у 2016 році як відповідь на російську агресію 2014 року. Спершу його діяльність відображала обережний характер взаємодії Альянсу з Україною: НАТО допомагало реформувати оборонні інституції, розвивати військову освіту, логістику, кіберзахист, протидію гібридним загрозам, уникаючи передачі летального озброєння. Сьогодні ж через CAP фінансуються захищений зв'язок, транспорт, медичне обладнання, розмінування, забезпечення військових і програми реабілітації ветеранів. Станом на червень 2026 року партнери спрямували до цільового фонду CAP понад 1,4 млрд євро¹⁵.

Практичний масштаб CAP значно ширший, ніж постачання обладнання. Зокрема, НАТО і Україна провели Strategic Defence Procurement Review із рекомендаціями щодо приведення української системи оборонних закупівель у відповідність до євроатлантичних практик.

NATO Security Assistance and Training for Ukraine. Створене у 2024 році командування зі штабом у Вісбадені (Німеччина) координує постачання військової техніки, навчання українських військових і значну частину логістики міжнародної допомоги. Значення NSATU полягає передусім у переході від тимчасової координації окремих пакетів допомоги до постійної військової структури, здатної узгоджувати потреби України, пропозиції держав-донорів, навчання, транспортування та довгострокове планування.

Водночас західні аналітики вказують на проблеми, які поки не дозволяють вважати систему завершеною. До прикладу, Center for European Policy Analysis (CEPA) звертає увагу на потенційне дублювання між NSATU і наявними коаліціями спроможностей у питанні формування майбутніх українських сил¹⁶. Інша проблема – короткі ротації персоналу, які ускладнюють накопичення інституційної експертизи.

Спільний центр аналізу, підготовки та освіти НАТО – Україна (JATEC) інституціоналізує досвід у зворотному напрямі – від України до Альянсу. Відкритий у лютому 2025 року в Бидгощі (Польща) центр систематизує бойовий досвід України та переводить його у рекомендації для доктрин, підготовки, технологічного розвитку й оперативного планування. Йдеться, зокрема, про протидію безпілотникам, ППО, захист критичної інфраструктури, цифровізацію, стійкість, морські операції та ведення високоінтенсивної війни.

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

Ключовий виклик, що стоїть перед JATEC, полягає у швидкості перетворення досвіду Сил оборони України на зміни в НАТО. Оновлення доктрин, програм підготовки, процедур закупівель і вимог до спроможностей Альянсу традиційно відбувається значно повільніше, ніж зміни на тактичному театрі війни.

СЕРА також звертає увагу на структурну проблему: значна частина оборонної системи НАТО все ще спирається на тривалі цикли закупівель і традиційні платформи, тоді як український досвід показує ефективність коротких циклів розробки, випробування та модернізації безпосередньо на основі бойового зворотного зв'язку¹⁷. Тому ефективність JATEC залежатиме від того, чи зможе він стати не лише майданчиком для обміну досвідом, але й механізмом, здатним оперативно імплементувати ці уроки через систему навчання, доктрин і закупівель озброєння.

Таким чином, CAP, NSATU, JATEC виконують різні, але взаємопов'язані функції: CAP трансформує інституції та стандарти; NSATU забезпечує постійну координацію допомоги й підготовки; JATEC перетворює український бойовий досвід на спільні з НАТО знання і практики; PURL забезпечує оперативний доступ до дефіцитних американських систем. Разом вони створюють інституційну рамку, у межах якої національна допомога та діяльність коаліцій спроможностей можуть бути краще узгоджені з поточними потребами війни і довгостроковою трансформацією Сил оборони.

Подальша еволюція описаних механізмів може відбуватися у фарватері глибшої інтеграції та розподілу функцій. CAP дедалі більше зосереджуватиметься на інституційній трансформації, стандартах, закупівлях і довгостроковій сумісності; NSATU – на стандартизації поставок, логістики, підготовки та формуванні майбутньої структури Сил оборони; JATEC – на прискоренні перенесення українського бойового досвіду в доктрини та технологічний розвиток НАТО. Спільним викликом для всіх трьох механізмів залишається перехід від фрагментованої підтримки до передбачуваної багаторічної системи, здатної одночасно забезпечувати поточні потреби війни, скорочувати дублювання між структурами та прискорювати адаптацію Альянсу і України до швидких змін на полі бою.

Роль NB8 у довгостроковій підтримці України

Північні та балтійські держави (Данія, Естонія, Фінляндія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія та Швеція) сформували один із найбільш послідовних регіональних форматів підтримки України – Nordic-Baltic Eight (NB8). Станом на 2026 рік ці країни здійснили військові внески (асигнування, контракти та міжнародні програми) на суму близько 12,5 млрд євро¹⁸.

Головною зміною у підході NB8 став поступовий перехід від передачі озброєння зі складів до фінансування нового виробництва. Підтримка дедалі більше охоплює прямі закупівлі продукції українського ОПК, спільне виробництво, локалізацію українських технологій у країнах-партнерах та інтеграцію українських підприємств у європейські виробничі ланцюги.

Найбільш показовим є приклад так званої данської моделі, за якою партнери фінансують виробництво безпосередньо на українських підприємствах відповідно до потреб, визначених Україною.

Норвегія у 2026 році сформувала найбільшу окрему національну фінансову рамку (Програма Нансена – Nansen Support Programme for Ukraine) військової підтримки серед держав NB8: 85 млрд норвезьких крон (близько 7,7 млрд євро) допомоги Україні, з яких 70 млрд крон (близько 6,4 млрд євро) спрямовано на військову підтримку¹⁹. Водночас Норвезький інститут міжнародних відносин (NUPI) застерігає від ототожнення величини асигнувань із реальною бойовою ефективністю: критичне значення мають швидкість політичних та адміністративних рішень, здатність укласти контракти, наявність продукції на ринку та строки її доставки Україні²⁰.

Швеція поєднує багаторічне фінансування з переданням технологічно складних систем та розвитком промислового партнерства. На 2026–2027 роки Стокгольм передбачив рамку військової підтримки обсягом 80 млрд шведських крон (близько 7,3 млрд євро). Допомога охоплює поставки БМП CV90, САУ Archer, танків Leopard 2, катерів, радарів, ракет і засобів ППО та два літаки дальнього радіолокаційного виявлення²¹. Також розширюються програми спільного виробництва й підтримки українських оборонних компаній.

Особливістю вкладу балтійських держав є спроба максимально деполітизувати щорічний обсяг допомоги через його прив'язку до ВВП. Естонія, Латвія та Литва закріпили орієнтир на щорічне спрямування щонайменше 0,25% ВВП на військову підтримку України. При цьому дедалі більша частка цих коштів використовується для закупівель у власних та українських виробників.

У спільному дослідженні Фінського інституту міжнародних відносин (Finnish Institute of International Affairs, FIIA) та Міжнародного центру оборони та безпеки (International Centre for Defence and Security, ICDS) аналітики Хіскі Хауккала і Крісті Райк зазначають, що NB8 може відігравати подвійну роль: формувати спільні позиції всередині НАТО та ЄС і діяти там, де менший регіональний формат дозволяє рухатися швидше²². Водночас автори попереджають, що розпорошення форматів – NB8, JEF, NORDEFCO тощо – створює додаткове навантаження на адміністрування з боку національних урядів та може призводити до зайвих витрат часу і

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

ресурсів на координацію численних механізмів реалізації політичних рішень про підтримку України.

Другим обмеженням є розрив між політичною волею і реальною військово-промисловою спроможністю. NUPİ доходить висновку, що політична готовність багатьох європейських держав допомагати Україні є значно вищою, ніж обсяг військових ресурсів, які вони можуть швидко мобілізувати²³. Саме тому перехід до спільних закупівель, українського виробництва та кооперації між оборонними підприємствами є необхідною умовою збереження нинішнього рівня підтримки.

Зрештою, попри нинішній високий рівень консенсусу, політичну стійкість підтримки не слід вважати гарантованою. З політичної перспективи проблема полягає в тому, що тягар військової підтримки України розподіляється між європейськими державами нерівномірно. Лідери північних і балтійських країн регулярно наголошують, що належать до найбільших донорів України у відносному вимірі, та закликають інших європейських партнерів збільшувати внески. Цю проблему чітко підтверджують дані Kiel Institute. У 2025 році країни Північної Європи забезпечили близько 33% усієї європейської військової допомоги Україні, маючи лише близько 8% сукупного ВВП європейських держав-донорів²⁴.

Цей ризик посилюється зовнішнім інформаційним тиском. У спільній заяві влітку 2026 року уряди NB8 прямо назвали російські гібридні операції, кібератаки, саботаж і дезінформацію складовими загрози безпеці регіону²⁵.

Ініціативи у сфері протиповітряної та протиракетної оборони

З початку повномасштабного вторгнення протиповітряна та протиракетна оборона стала одним із ключових напрямів, що мав безпосередній вплив на здатність України захищати цивільне населення та критичну інфраструктуру в тилу.

Щодо коаліції інтегрованої протиповітряної та протиракетної оборони, про яку йшлося вище, то у січні 2025 року в межах формату «Рамштайн» було затверджено її перехід від переважно термінових поставок окремих систем і боєприпасів до довгострокового планування розвитку української ППО/ПРО. Паралельно Німеччина ще у квітні 2024 року започаткувала ініціативу Immediate Action on Air Defence (IAAD), метою якої був пошук систем ППО, ракет, радарів і компонентів у наявних запасах держав НАТО, ЄС та інших партнерів, а за необхідності – фінансування компенсації країнам, готовим передати Україні власні комплекси.

Однак до кінця 2025 року можливості подальшого вилучення готових систем із запасів союзників суттєво скоротилися. Ситуацію додатково ускладнює різке зростання глобального попиту на протиракетні PAC-3 для Patriot через конфлікт на Близькому Сході. За оцінкою CSIS, станом на кінець липня 2026 року американський запас перехоплювачів Patriot скоротився до менш ніж 1000 одиниць, тоді як річні виробничі можливості оцінювалися приблизно в 600–800 ракет²⁶. Це означає, що Україна конкурує за обмежений ресурс не лише з іншими союзниками США, а й із потребами самих американських збройних сил.

У середньостроковій перспективі частково пом'якшити проблему може ліцензійне виробництво PAC-3. Водночас фахівці галузі визнають, що повноцінне розгортання нового виробництва може тривати від одного до кількох років. З огляду на постійну загрозу російських ракетно-дронових ударів реалістичнішим першим етапом могло б стати розміщення такого виробництва в одній із європейських держав із перспективою подальшого перенесення частини виробничих потужностей до України.

Навіть у разі позитивного рішення ліцензійне виробництво не означатиме повної технологічної автономії. Показовим є досвід Японії: Mitsubishi Heavy Industries виробляє PAC-3 за ліцензією Lockheed Martin, однак виробничий цикл не є повністю автономним. Одним із критичних обмежень залишається залежність від американських компонентів, зокрема головок самонаведення.

На цьому тлі важливого значення набуває розширення європейського сегмента української ПРО. У липні 2026 року Україна оголосила про намір закупити чотири комплекси SAMP/T NG за кошти європейського Ukraine Support Loan. До завершення виробництва нових систем Франція має передати Україні два наявні SAMP/T як тимчасове рішення.

Водночас SAMP/T NG наразі не варто розглядати як повноцінну заміну Patriot у сфері протибалистичної оборони. Реальні можливості системи проти таких російських засобів, як «Іскандер-М» або «Кинджал», особливо під час масованих комбінованих атак, мають значно меншу бойову верифікацію, ніж Patriot із PAC-3 MSE. Додатковим обмеженням залишається боєкомплект: навіть за високої технічної ефективності внесок SAMP/T NG залежатиме від

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

доступності ракет Aster 30, зокрема перспективних Aster 30 B1NT, тоді як європейські виробничі потужності поки залишаються обмеженими порівняно з потенційними потребами України. Частково цю проблему в перспективі могло б розв'язати ліцензійне виробництво Aster 30 в Україні, однак реалізація такого проєкту також потребуватиме кількох років.

Найбільш амбітним довгостроковим проєктом стала створена 13 липня 2026 року Integrated Anti-Ballistic Missile Coalition за участю України, Великої Британії, Франції, Німеччини, Італії, Данії, Нідерландів, Норвегії, Іспанії та Швеції²⁷. Її метою є формування спільної європейської протибалістичної спроможності на основі узгоджених оперативних вимог, технічних робочих груп, спільного механізму управління та дорожньої карти створення перших оперативних спроможностей.

Проєкт розвиває українсько-німецькі домовленості від червня 2026 року щодо спільної розробки системи протидії балістичним ракетам. Центральним елементом має стати система Freyja (FP-7.x). Згідно із заявами виробника, компанія Fire Point працює над перехоплювачем і пусковою складовою, Hensoldt – над радіолокаційним компонентом²⁸, а Diehl Defence – над інфрачервоними головками наведення²⁹. Інтерес до проєкту виявляють Eurosam, Leonardo, Thales, Saab та інші європейські компанії.

Перевага українсько-європейського проєкту полягає у перспективі створення системи, яка буде менш залежною від американського експортного контролю, запасів та виробничих черг. Водночас це не розв'язує поточну проблему дефіциту: навіть за прискореного розроблення шлях від прототипу до серійного виробництва, інтеграції та формування достатнього запасу перехоплювачів вимірюватиметься роками.

Альтернативою суто пасивному нарощуванню ПРО є концепція активної оборони. Ракетні удари по об'єктах російського ВПК, залучених до виробництва балістичних ракет і критичних компонентів для них, здатні уповільнювати темпи випуску, порушувати виробничі цикли та збільшувати терміни відновлення запасів. Таким чином, подолання проблеми дефіциту протиракет лежить у площині нарощування можливостей програми українських крилатих та балістичних ракет.

Поточні ризики архітектури військової підтримки України

Фрагментація управління. Архітектура підтримки України складається з паралельних механізмів – коаліцій спроможностей, NSATU, CAP, JATEC, PURL, двосторонніх програм і регіональних форматів (NB8). Кожен формат виконує окрему функцію, однак без єдиного циклу планування, спільних пріоритетів і чіткого розподілу відповідальності зростає ризик дублювання закупівель. Особливо релевантним цей ризик є для довгострокового планування та розвитку спроможностей Сил оборони України.

Окремим викликом для подальшої реалізації коаліційних дорожніх карт залишається відсутність централізованого багаторічного фінансування. Хоча заявлені союзниками обсяги військової допомоги на 2026–2027 роки створюють загальну фінансову основу для розвитку майбутніх спроможностей України, ці кошти не закріплені безпосередньо за дорожніми картами коаліцій. У результаті їх виконання й надалі залежить від щорічних політичних рішень, національних бюджетів і фрагментованих пакетів допомоги.

«Вузьке горло» у поставках американських військових спроможностей. Україна та її європейські партнери залишаються залежними від США у низці критичних сфер: супутниковій та іншій стратегічній розвідці, протибалістичній обороні (Patriot), частині далекобійних і високоточних боєприпасів, засобах наведення та розвідки. У разі подальшого скорочення участі США проблема полягатиме не лише в обсягах допомоги, а й у наявності альтернативних європейських аналогів, створення яких потребує років.

Залежність підтримки від політичних і бюджетних циклів. Більшість механізмів підтримки формально орієнтовані на кілька років, однак реальне фінансування і далі залежить від щорічних бюджетів, парламентських голосувань, виборів і зміни урядових коаліцій. Це створює розрив між військовим плануванням, яке потребує передбачуваності, та політичним циклом, у межах якого вже погоджені пріоритети можуть бути переглянуті.

Конкуренція між підтримкою України та переозброєнням країн НАТО. Європейські держави допомагають Україні в умовах потреби переозброєння власних армій на тлі довгострокової російської загрози. Для США додаткове навантаження створює затяжний конфлікт з Іраном, який уже призвів до значного витрачання запасів Patriot, THAAD та далекобійних високоточних ракет. Одночасно масштабне нарощування Китаєм конвенційних військових спроможностей змушує США резервувати дедалі більшу частину ресурсів для стримування КНР в Індо-Тихоокеанському регіоні. Це посилює конкуренцію за виробничі потужності й озброєння між європейським, близькосхідним та індо-тихоокеанським напрямками і обмежує можливості Вашингтона компенсувати дефіцити європейських союзників та України.

Окремим «вузьким горлом» стає спільний дефіцит ракет-перехоплювачів серед усіх країн-операторів Patriot. Для України це означає, що навіть за наявності фінансування та додаткових батарей доступ до РАС-3 залежатиме від глобального розподілу обмежених запасів між США, європейськими союзниками, державами Близького Сходу та партнерами в Індо-Тихоокеанському регіоні. У разі одночасного загострення на кількох театрах Україна ризикує опинитися в ситуації тривалої відсутності поставок РАС-3.

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

Формування хибного відчуття безпеки після гіпотетичного припинення вогню. Припинення активних бойових дій може зменшити політичну готовність союзників підтримувати нинішні обсяги допомоги саме в той момент, коли Україні буде необхідно прискорено відновлювати запаси, модернізувати армію та створювати стримування проти нового нападу. Росія, навпаки, може використати паузу для відновлення особового складу, накопичення ракет і боєприпасів, розширення виробничих потужностей та підготовки нових операцій. Водночас конфронтація, ймовірно, триватиме нижче порогу великої війни – через кібератаки, диверсії, інформаційні операції, політичне втручання та тиск на критичну інфраструктуру. Тому припинення вогню не має автоматично означати скорочення механізмів підтримки; навпаки, саме цей період може бути вирішальним для формування спроможностей, які зроблять повторну агресію для Росії надто дорогою.

Ризик російських гібридних та інформаційних операцій. Розширення виробництва озброєнь для України та поглиблення її інтеграції з європейським ОПК створюють додаткові цілі для російських гібридних операцій. Москва може поєднувати інформаційні кампанії та публічні погрози на адресу держав, урядів і оборонних компаній із кібератаками, розвідувальною діяльністю та диверсіями проти виробничих і логістичних об'єктів. Інформаційний тиск може відбуватися через залякування керівництва оборонних компаній, а також місцевих громад. Мета – посилення внутрішніх дискусій щодо доцільності подальшої допомоги, а також вплив на електоральний дискурс задля приведення до влади політичних сил, що лобіюватимуть скорочення витрат на оборону.

Ризики непрозорості та корупційних підозр. Терміновий характер закупівель озброєнь, залучення посередників і обмежена публічність даних про постачальників, ціни та маршрути об'єктивно ускладнюють цивільний контроль. Як наслідок, виникає простір для маніпуляцій та звинувачень у завищенні вартості. Показовим став приклад Чехії, де напередодні парламентських виборів 2025 року «ініціатива з боєприпасів» перетворилася на предмет внутрішньополітичної боротьби. Тому ключовим викликом залишається поєднання необхідної конфіденційності воєнних закупівель із достатнім аудитом і контролем, здатним мінімізувати як реальні зловживання, так і політичні ризики, пов'язані з їх сприйняттям.

¹ Joint Declaration by the President of Ukraine and the President of the French Republic, 14 July 2026. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/spilna-deklaraciya-prezidenta-ukrayini-ta-prezidenta-francuz-105425>

² Patriot, SAMP-T, IRIS-T: How the Integrated Air and Missile Defense Coalition supports Ukraine in defending its skies, 18 February 2025. URL: <https://mod.gov.ua/en/news/patriot-samp-t-iris-t-how-the-integrated-air-and-missile-defense-coalition-supports-ukraine-in-defending-its-skies>

³ У Франції офіційно відкрили Коаліцію артилерії для України, 19 січня 2024. URL: <https://zn.ua/ukr/europe/u-frantsiji-ofitsijno-vidkrili-koalitsiju-artileriji-dlja-ukrajini.html>

⁴ Коаліція бронетехніки на підтримку України розпочала роботу, 26 березня 2024. URL: <https://armyinform.com.ua/2024/03/26/koalicziya-bronetehniky-na-pidtrymku-ukrayiny-rozpochala-robotu/>

⁵ Британія та Норвегія створили «морську коаліцію» для допомоги Україні, 11 грудня 2023. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/12/11/brytaniya-ta-norvegiya-stvoryly-morsku-koalicziyu-dlya-dopomogy-ukrayini/>

⁶ UK Ministry of Defence, 28 травня 2026. URL: https://www.linkedin.com/posts/uk-ministry-of-defence_the-uk-and-latvia-co-lead-the-drone-coalition-activity-7465801325750992896-pKSk

Еволюція оборонної підтримки України в рамках НАТО і «коаліцій спроможностей»

- ⁷ Естонія, Люксембург і Україна створили ІТ-коаліцію – Міноборони Естонії, 19 вересня 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-it-koalitsia/32599716.html>
- ⁸ Коаліція з розмінування, дата публікації не вказана. URL: <https://deminingcc.lt/ua/>
- ⁹ У межах формату «Рамштайн» започаткована нова Коаліція з радіоелектронної боротьби, 11 квітня 2025. URL: <https://mod.gov.ua/news/u-mezhah-formatu-ramshtajn-zapochatkovana-nova-koaliciya-z-radioelektronnoi-borotbi>
- ¹⁰ Дев'ять країн вийшли з коаліції з питань боєприпасів для України – FT, 26 травня 2026. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4127524-devat-krain-vijsli-z-koalicii-z-pitan-boepripasiv-dla-ukraini-ft.html>
- ¹¹ Joint Statement of the Coalition Leadership Group, 9 January 2025. URL: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/4025034/joint-statement-of-the-coalition-leadership-group/>
- ¹² The 11th meeting of the Demining Capability Coalition for Ukraine takes place in a Vilnius, 20 February 2025. URL: <https://kam.lt/en/the-11th-meeting-of-the-demining-capability-coalition-for-ukraine-takes-place-in-a-vilnius/>
- ¹³ Президент обговорив із Послом США при НАТО результати саміту в Анкарі та подальшу оборонну співпрацю з Америкою, 22 липня 2026. URL: <https://president.gov.ua/news/prezident-obgovoriv-iz-poslom-ssha-pri-nato-rezultati-samitu-105545>
- ¹⁴ Рік PURL: майже \$7 млрд для поставок критичного озброєння для України, 14 липня 2026. URL: <https://mod.gov.ua/news/rik-purl-majzhe-7-mlrd-dlya-postavok-kritichnogo-ozbroynnya-dlya-ukrayini>
- ¹⁵ Комплексний пакет допомоги (CAP) для України, дата оновлення не вказана. URL: <https://www.nato.int/fr/what-we-do/partnerships-and-cooperation/comprehensive-assistance-package-cap-for-ukraine?selectedLocale=uk>
- ¹⁶ Wartime Assistance to Ukraine: The Successes, Failures, and Future Prospects of US and EU Support Models, 15 January 2026. URL: <https://cepa.org/comprehensive-reports/wartime-assistance-to-ukraine-the-successes-failures-and-future-prospects-of-us-and-eu-support-models/>
- ¹⁷ Unleashing Defense Innovation, 5 May 2026. URL: <https://cepa.org/comprehensive-reports/unleashing-defense-innovation/>
- ¹⁸ NB8 Pledges 12.5 Billion Euros to Ukraine, 26 February 2026. URL: <https://nordicdefencesector.com/en/article/nb8-pledges-125-billion-euros-to-ukraine>
- ¹⁹ Allocation of funding under the Nansen Support Programme for Ukraine in 2026, 12 January 2026. URL: <https://www.regjeringen.no/en/whats-new/allocation-of-funding-under-the-nansen-support-programme-for-ukraine-in-2026/id3145799/>
- ²⁰ Tempo og effektivitet i Norges støtte til Ukraina, 6 May 2025. URL: <https://www.nupi.no/en/publications/cristin-pub/tempo-og-effektivitet-i-norges-stoette-til-ukraina>
- ²¹ Military support to Ukraine, актуалізовано станом на 28 травня 2026 року. URL: <https://www.government.se/government-policy/swedens-support-to-ukraine/military-support-to-ukraine/>
- ²² The circles of security: The role of the NB8 in (Northern) European security, 16 April 2026. URL: <https://fiia.fi/wp-content/uploads/2026/04/Brief-2-Circles-of-security-Haukkala-and-Raik.pdf>
- ²³ What can a coalition of the willing do for Ukraine?, 20 January 2026. URL: <https://www.nupi.no/en/news/what-can-a-coalition-of-the-willing-do-for-ukraine>
- ²⁴ Ukraine support after 4 years of war: Europe steps up, 11 February 2026. URL: <https://www.kielinstitut.de/publications/news/ukraine-support-after-4-years-of-war-europe-steps-up/>
- ²⁵ Joint statement of the Nordic-Baltic Prime Ministers, 1 July 2026. URL: <https://government.se/statements/2026/07/joint-statement-of-the-nordic-baltic-prime-ministers/>
- ²⁶ Renewed Iran War Would Test Diminished Interceptor Inventories, 27 July 2026. URL: <https://www.csis.org/analysis/renewed-iran-war-would-test-diminished-interceptor-inventories>
- ²⁷ Україна й дев'ять країн створили антибалістичну коаліцію, 13 липня 2026. URL: <https://www.dw.com/uk/ukraina-j-devyat-krain-stvorili-antibalisticnu-koaliciu/a-77941043>
- ²⁸ Fire Point домовилася про німецькі радари Hensoldt для системи ППО «Фрея», 16 червня 2026. URL: <https://oboronka.mezha.ua/fire-point-nimecki-radari-dlya-sistemi-ppo-freya-312347/>
- ²⁹ Ukraine's Fire Point CEO On How It's Making Missiles And Drones To "Destroy The Russian Empire", 3 August 2026. URL: <https://www.twz.com/news-features/ukraines-fire-point-ceo-on-how-its-making-missiles-and-drones-to-destroy-the-russian-empire>

Автор

Володимир Солов'ян

Доктор філософії, керівник Групи з аналізу гібридних загроз Українського кризового медіа-центру

Вихідні дані

Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні

kas.de

Видавець: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2026, Київ
вул. Богомольця Академіка, 5, кв. 1, 01024 Київ, Україна
Тел.: +380444927443
<https://www.kas.de/en/web/ukraine>

Усі права захищені. Запити щодо рецензійних примірників та інші звернення стосовно цієї публікації слід надсилати видавцю. Відповідальність за погляди, висновки та рекомендації, висловлені в даній публікації, повністю покладається на автора (авторів), і їх інтерпретації не обов'язково відображають погляди чи політику Фонду Конрада Аденауера.

Публікація підготовлена в рамках проекту «Посилення аналітичних спроможностей прийняття рішень у сфері зовнішньої політики за допомогою громадянського суспільства» Центру міжнародної безпеки за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні.

Текст цієї публікації ліцензовано на умовах Creative Commons:
«Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International», CC BY-SA 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.de>)

© 2026 Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні |
© 2026 Центр міжнародної безпеки | © 2026 Український кризовий медіа-центр